

Dr. sc. Maja Lamza Maronić
Ivana Tokić, mag. oec

UDK 331.5 (497.5)
Prethodno priopćenje

UTJECAJ DEMOGRAFSKIH ČIMBENIKA NA DRUŠTVENO – EKONOMSKI RAZVOJ HRVATSKE

SAŽETAK

Demografski su čimbenici relevantni za određivanje smjera društveno-ekonomskog razvoja. U radu se analizira utjecaj migracija na razvoj, i to obiju vrsta migracija – mehaničkih i prirodnih – kao demografskih pokazatelja. Razvoj će se pratiti putem stope nezaposlenosti koja će biti razdijeljena na populacijske skupine ovisno o njihovom udjelu u ukupnoj nezaposlenosti. Stanje radno sposobnoga kontingenta pokazuje se ključnim za daljnji razvoj. Analiza mladih generacija koje tek dolaze u skupinu radno sposobnih promatra se u odnosu na onaj dio stanovništva kojemu je radni vijek pri kraju. Na taj se način jasno vide budući utjecaji demografskih činitelja na društveno-ekonomski razvitak Hrvatske.

Ključne riječi: demografski čimbenici, društveno-ekonomski razvitak, populacijske skupine, migracije, ukupno kretanje stanovništva

1. Uvod

Razvoj stanovništva i njegova kvalitativna obilježja (stupanj obrazovanja, sastav, zdravstvena zaštita) nemoguće je pratiti zasebno, jedne neovisno o drugima. Brojni su čimbenici koji utječu na stanje i brojnost nekog stanovništva. Moguće ih je sve podijeliti u četiri veće skupine: 1. demografski, 2. gospodarski, 3. politički, 4. ostali čimbenici (socio-psihološki, tradicionalni, religijski).¹ U ovom se radu promatra međuovisnost demografskih čimbenika i ekonomskog razvoja. U razmatranju se detaljnije promatra zadnjih nekoliko godina, ali se u objašnjenju daje uvid u duže povijesno razdoblje radi cjelovitije i egzaktnije slike stanovništva. Ulaganje u stanovništvo i kvalitetu njegova življenja u izravnoj je

vezi s napretkom društva u svim njegovim dijelovima. Gospodarskog razvoja nema bez radnoga kontingenta. Taj kadar u svakom slučaju mora zadovoljavati potrebu sve zahtjevnijeg tržišta. Globalizacija je jedan od procesa koji sve više zahvaća i naše društvo. Analizom zaposlenosti dobivamo rezultate o tome što možemo ponuditi takvom jednom procesu. Koliko je naše stanovništvo trenutačno adekvatno (radno sposobno, aktivno, stupanj obrazovanosti) za konkurenciju svjetskoj globalizaciji. Migracije su još jedan od pokazatelja kakve uvjete za život pruža Republika Hrvatska. Na kraju će biti prikazana projekcija stanja i svojevrsno upozorenje što će se dogoditi ukoliko ne počnemo donositi praktične metode koje će uistinu pružati konkretne pozitivne rezultate.

¹ Prema: A. Wertheimer – Baletić: Stanovništvo i razvoj, Mate, Zagreb, 1999

2. Utjecaj stanovništva na društveno–ekonomski razvitak

Stanovništvo je najvažniji faktor društveno–ekonomskog razvitka neke zemlje jer je izvor radne snage. Radna snaga određuje smjer i tempo razvoja privrede. Na taj se način stvaraju manje ili više poželjni uvjeti za život na nekom teritoriju, bilo da je riječ o općini, županiji ili državi. Stanovništvo se iz godine u godinu mijenja pod utjecajem različitih čimbenika. Promjene mogu biti brojčane, ukoliko broj stanovnika raste ili pada, a isto tako može biti i promjena u samoj strukturi. Te su dvije promjene najčešće u međuzavisnosti. Između godina 1900. i 2001. povećanje broja rezidencijalnog stanovništva Hrvatske bilo je 32,97 %. Godišnja je stopa rasta iznosila 3,4 (‰), a apsolutni (prosječni) broj godišnjeg porasta 10.424 osobe (ili ukupno u 100 godina 1.042.375 stanovnika).² Stanovništvo Hrvatske u prošlom stoljeću bilježi jako spor rast, gotovo neznatan u odnosu na neke druge zemlje. U posljednjih deset godina ukupni je broj stanovnika Hrvatske u opadanju. Gospodarski napredak ovisi upravo o brojnosti stanovništva neke zemlje, tj. o veličini radno sposobnog stanovništva. Ona zemlja koja ima više stanovnika, uz ostale iste uvjete bit će razvijenija od one s manjim brojem stanovnika. Veći broj stanovnika znači i veće tržište. U radu će se analizirati utjecaj demografskih čimbenika na društveno–ekonomski razvitak.

Demografski se čimbenici dijele na:

1. ukupno kretanje stanovništva (promjena broja stanovnika)
 2. zaposlenost
 3. migracije:
 - a) prirodne (natalitet, mortalitet)
 - b) mehaničke (emigracija, imigracija)
 4. demografska struktura (zastupljenost prema spolu, stopa obrazovanosti, socijalna).
- Brojnije stanovništvo porastom potražnje roba i usluga potiče stvaranje novih tehnologija, povećanje kreativnosti rada, bogatije radno iskustvo, a posebno vodi proizvodnji novih znanja i racionalnijoj upotrebi resursa.³ To se poglavito odnosi na radno sposobne stanovnike i ekonomski razvijene zemlje.

2 Gelo, J., Akrap, A., Čipin, I.: Temeljne značajke demografskog razvoja Hrvatske (bilanca 20. stoljeća), Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti, Zagreb, 2005., str. 20.

3 Prema: Simon, J.: Theory of Population A Scenario Appraisal (R. Kliquet, edited), Strasbourg, 1993 .

3. Analiza (ne)zaposlenosti

Godine 2001. dolazi do znatnog smanjenja broja stanovnika u odnosu na broj stanovnika 1991. godine. To je smanjenje iznosilo 294.630 stanovnika, što je za našu gospodarsku situaciju značajan broj. Razdoblje 1991. – 2001. godine prvo je međupopisno razdoblje nakon Drugog svjetskog rata u kojem je zabilježena ukupna depopulacija. Najveći uzrok tome je Domovinski rat koji je odnio više tisuća života. Osim rata to razdoblje obilježava i stalna prirodna depopulacija stanovništva, pad nataliteta i migracije uzrokovane ratom. Negativni trend nije do danas zaustavljen bez obzira na to što je od rata prošlo više od desetljeća.

Stopa zaposlenosti u posljednje tri godine u Republici Hrvatskoj također bilježi pad. Ukupna stopa zaposlenosti u 2008. iznosila je 44,4 %, a dvije godine kasnije ona pada na 41,1 % radno sposobnog stanovništva (vidi tablica1). Da bismo dobili kompletnu sliku zaposlenosti, nužno je istaknuti kako ukupna stopa zaposlenosti žena, ali i muškaraca posljednjih godina bilježi pad. Bez obzira na to zaposlenost žena je dosta manja od postotka zaposlenih muškaraca. Mlađe dobne skupine doživjele su smanjenje broja stanovnika, neke više neke manje. Takvo stanje nastavlja se i dalje. Najbrojnija dobna skupina bila je između 50-54 godine i među muškarcima i ženama, što ukazuje na to da stanovništvo stari.

Tablica 1 pokazuje da je aktivno stanovništvo od 2008. do 2010. godine smanjeno za 38. 000 ljudi. Prosječno svake godine imamo oko 20.000 manje aktivnog stanovništva. Prema popisu stanovništva iz 2001. godine radni kontingent je činilo 2.828.632 ljudi, od čega 52,1 % muškaraca i 47,8 % žena.⁴

Ukupno niska stopa zaposlenosti ukazuje na nisku dostupnost posla što govori o slaboj iskoristivosti gospodarskih potencijala. Propadanje velikih industrijskih centara nakon Domovinskog rata jedan je od ključnih razloga povećanja nezaposlenosti. Mnogobrojni naslijeđeni problemi iz prošlosti usporavaju gospodarski razvoj te dovode do sve većih lokalnih i regionalnih razlika. Razlike se javljaju jer se nedovoljno investira u nove proizvodne procese, ne obnavljaju se zapuštenne ili ratom razrušene poslovne jedinice, nedovoljno privlačenje stranog kapitala. Osim ovih ekonomskih pokazatelja neravnomjeran razvoj očituje se

4 www.dzs.hr (17.07.2012)

Tablica 1. Radno sposobno stanovništvo prema aktivnosti i dobi.

tis.
'000

	Radno sposobno stanovništvo Working age population			Aktivno stanovništvo Labour force			Zaposleni Persons in employment			Nezaposleni Unemployed persons			Neaktivno stanovništvo (15+) Inactive population (15+)		
	2008.	2009.	2010.	2008.	2009.	2010.	2008.	2009.	2010.	2008.	2009.	2010.	2008.	2009.	2010.
Ukupno/ Total	3 680	3 708	3 752	1 785	1 765	1 747	1 636	1 605	1 541	149	160	206	1 895	1 943	2 005
15 – 24	522	521	522	181	178	179	141	133	120	40	45	58	341	343	343
25 – 49	1 279	1 236	1 192	1 077	1 028	983	998	943	874	79	85	109	202	208	209
50 – 64	941	979	1 043	475	502	533	445	472	495	(30)	(30)	(38)	466	477	511
65 i više 65 and over	938	972	995	52	57	52	52	57	52	.	.	.	886	915	942
15 – 64	2 742	2 736	2 757	1 733	1 708	1 695	1 584	1 548	1 489	149	160	206	1 009	1 028	1 063

Izvor: <http://www.dzs.hr/> (12.07.2012)

Tablica2. Broj predradnog stanovništva od 2008. do 2010. godine (prema autoru)

	2008.		2009.		2010.	
	M	Ž	M	Ž	M	Ž
0-14	349.2	332.2	346.2	329.1	343.7	326.2
UKUPNO:	681.4		675.3		669.9	

i u demografskom sastavu stanovništva. Većina aktivnog stanovništva odlazi u veća i razvijena mjesta dok u ostalim regijama ostaje živjeti uglavnom starije stanovništvo. Nužna je demografska revitalizacija takvih područja kao osnove za društveno–ekonomski razvitak.

4. Radno sposobno stanovništvo kao nositelj razvitka

Sadašnja dobna struktura stanovništva najbolji je pokazatelj demografskih procesa u prošlosti. Ona je dugoročna i uzrokovana je višegodišnjim promjenama nataliteta, mortaliteta i migracija.

Stanovništvo možemo podijeliti u 3 skupine: 1. obuhvaća dobni razred 0-14 godina (predradni kontingent); 2. obuhvaća dobni razred 15-64 godine (radni kontingent) i 3. skupina obuhvaća dobni razred 65+ godina (postradni kontingent).

U prvu skupinu, koja obuhvaća dobni razred 0-14 godina, ubrajamo onaj dio populacije koji će tek ući u skupinu radno sposobnog stanovništva. Pomoću te skupine možemo jasno odrediti s kolikim populacijskim kontingentom privreda može računati.

Druga skupina obuhvaća stanovništvo u dobi 15-64 godine starosti. Taj raspon godina obuhvaća radni vijek stanovništva. On često nije fiksna, sklon je promjenama. Ovaj se raspon uzima zbog međunarodnih standarda i mogućnosti usporedbe s drugim europskim zemljama.

Treća skupina su ljudi koji više nisu u radnom odnosu te su najčešće umirovljeni.

Udio dobne skupine 0-14 u posljednjih pedeset godina smanjio je za 40 %, dok se udio dobne skupine 65+ više nego udvostručio u istom razdoblju. Dobno spolna struktura stanovništva je usko povezana s prirodnom migracijom (stopom nataliteta i mortaliteta). Visok natalitet (fertilitet) redovito uvjetuje mladu dobnu strukturu i s tim povezano veliki broj djece kao izvor visokog priljeva u radnu dob, dok nizak natalitet uvjetuje relativno visok udio stanovništva u srednjoj dobi, a također i starog stanovništva, uz usku bazu iz koje se regrutiraju novi naraštaji što pristižu u radnu dob.⁵

Brojnost stanovništva mora rasti da bi se stara radna snaga mogla supstituirati novom radnom

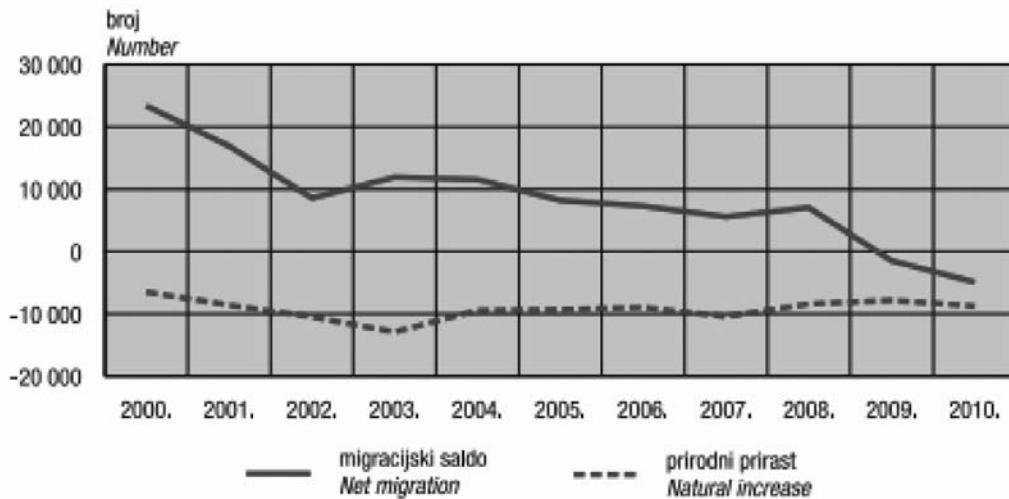
5 Wertheimer – Baletić, A.: Stanovništvo i razvoj, Mate, Zagreb, 1999., str. 351.

snagom. U Republici Hrvatskoj to nije slučaj. Javlja se problem već u prvoj dobnoj skupini 0-14 godina koja bilježi pad (vidi tablicu 2), promatrano kroz radni kontingent, ta je skupina upravo ona koja će kroz jedno izvjesno vrijeme postati radno sposobna i morati pokriti potrebe za mirovinama i ostalim davanjima treće skupine. Godine 2008. ukupan broj muške i ženske djece u toj skupini iznosio je 681 400 dok je 2009. godine ukupan broj iznosio 675 300. Između 2009. godine i 2010. godine broj djece i dalje opada. Pad je iznosio 0,8%. Jedan od razloga pada nataliteta jest i smanjenje broja ženske djece. Samo između 2008. i 2010. godine broj ženske djece smanjen je za 6000 (vidi tablicu 2). Proces gospodarskog razvitka s jedne strane mora pratiti razvoj ljudskog

5. Migracije stanovništva

Procesi generacijske depopulacije u Hrvatskoj u tijeku su već od prije, a u pojedinim našim krajevima već dugo vremena javlja se prirodna depopulacija (Ličko-senjska županija, Gorski kotar, Koprivničko–križevačka i Bjelovarsko–bilogorska županija, mnogi dalmatinski otoci). Depopulacija se dalje nastavlja i danas možemo govoriti o depopulaciji na razini države. Osječko-baranjska županija je 2010. godine imala najveći negativni prirodni prirast dok su pozitivan prirodni prirast imale samo Dubrovačko neretvanska županija, Međimurska i grad Zagreb.

Grafikon1. Prikaz smjera kretanja migracija.

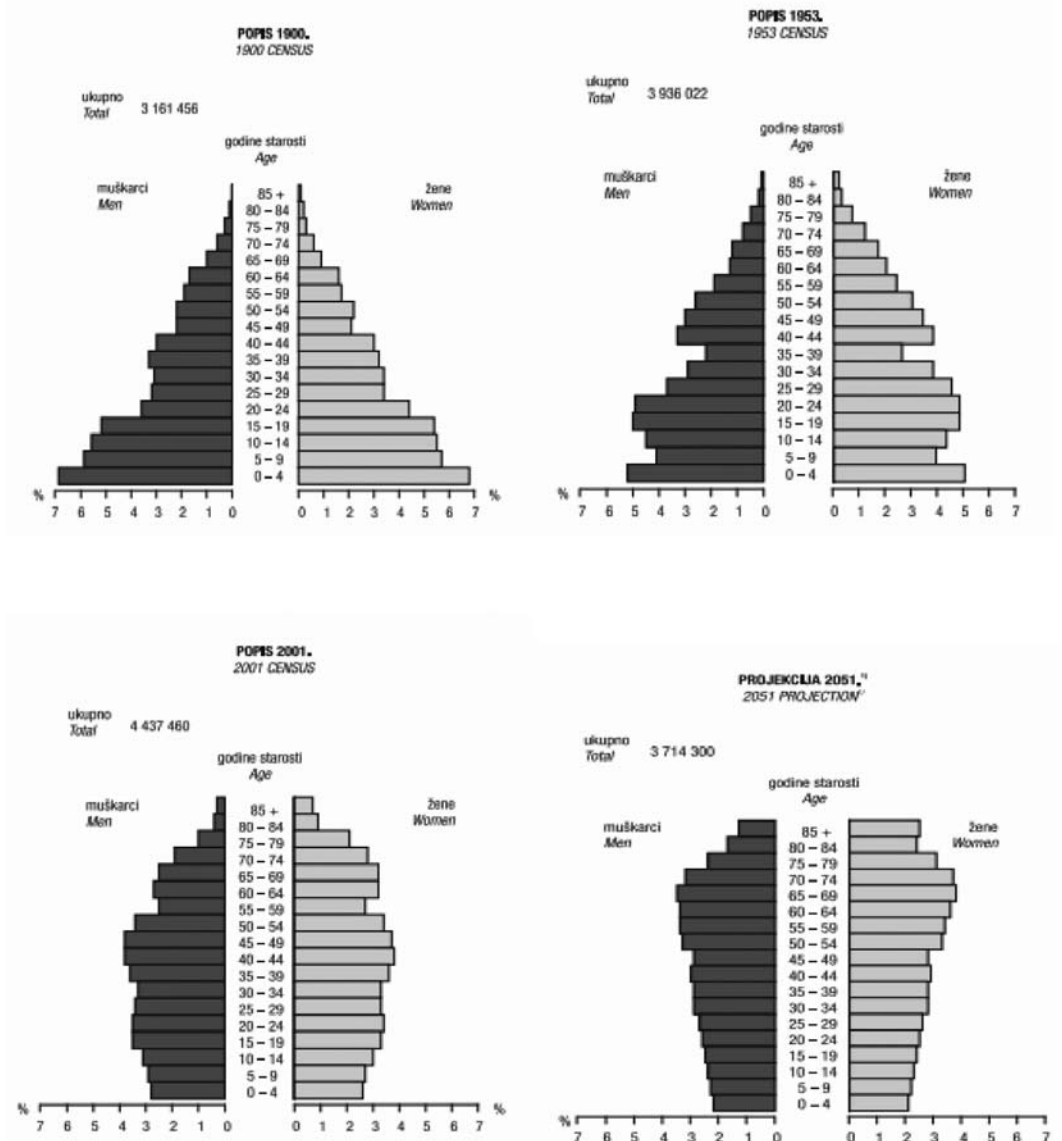
Izvor: www.dzs.hr (15.07.2012)

faktora, a s druge strane omogućiti materijalni tehnološko–tehnički razvitak. Kako bi društvo jačalo i pratilo svjetski globalizacijski proces, bitno je da jača svoje stanovništvo u smislu obrazovanja. Sve više ljudski rad zamjenjuju suvremene tehnologije, to se najviše odnosi na niskokvalificiran rad, dok se sve više traži visokokvalificirani kadar, tj. da obrazovani ljudi budu tvorci novih znanja.

Poteškoće pri zapošljavanju najčešći su uzrok selidbe radne snage unutar, ali i izvan granica države. Stanovništvo Republike Hrvatske emigrira. Upravo nam je ta skupina neophodna za povećanje nataliteta. Dakle emigracijom se ne gubi samo na brojnosti stanovništva. To je puno veći problem. Osim što nam opada stopa nataliteta, dugoročno to znači i da se smanjuje radna snaga.

Unutarnje su migracije bitna kategorija za analizu društveno–ekonomskog stanja. Vidljivo je da se stanovništvo seli iz županija u kojima je još uvijek nedovoljno razvijena privreda u veće gradove koji su razvijeniji i pružaju više mogućnosti za život. To je pokazatelj da se kod nas ne ulaže ravnomjerno u razvitak cijele zemlje. Hrvatska

Slika1. Stanovništvo prema starosti i spolu, prema popisima stanovništva

Izvor: www.dzs.hr, Statistički ljetopis 2011.

je privreda specifična i zbog dobro razvijenoga obalnog turizma, tako da možemo govoriti i o unutarnjoj migraciji koja se posebice odnosi na sezonski rad na moru. Većina nezaposlenih iz unutrašnjosti tijekom sezone odlazi raditi na more. Depopulacijske tendencije, osobito ako su izazvane emigracijom, povezuju se najčešće uz gospodarsku stagnaciju te uz nepovoljne gospo-

darske i političke prilike. Depopulacija stanovništva izazvana emigracijom može dovesti do manjih ili većih gospodarskih i socijalnih problema. Takvi se problemi najčešće ogledaju u porastu broja starijeg žiteljstva u odnosu na broj zaposlenog stanovništva, suvremeno obrazovanom na račun povećanja starijeg prema obrazovanju

stanovništva, konzervativnijeg društva.⁶

Što se tiče vanjskih migracija, Hrvati se najviše sele u SAD. U prekomorskim zemljama živi više od 2,5 milijuna hrvatskih iseljenika s potomcima (Hrvatska enciklopedija sv. 4). Od zapadnoeuropskih zemalja velik broj Hrvata seli u Njemačku. Ljudi su uglavnom odlazili na privremeni rad, ali je često privremena migracija postajala trajnom. Sve se to odrazilo na sliku dobnog spolne strukture našeg stanovništva. Iseljavanje u 1990-ima ima i imat će zamjetno veće nepovoljne gospodarske i demografske učinke. Pravi nepovoljni učinci tek će stići „na naplatu“ preko snažnih poremećaja u dobnom sastavu stanovništva.⁷

Dobno spolna piramida (slika 1) prema popisu stanovništva iz 2001. godine više nema oblik piramide. Vidljive su velike promjene u strukturi. Razlog tome je pad nataliteta u zadnjem desetljeću, što je rezultiralo manjim brojem mladog stanovništva uz istodobno povećanje broja starog stanovništva. Ako se nastavi negativan populacijski trend i ako budemo i dalje bilježili pad nataliteta, za desetak će godina dobnog spolna struktura biti još više narušena. To znači da bi se moglo dogoditi da brojnost starog stanovništva premaši broj mladog stanovništva. Takva je situacija izuzetno nepovoljna za gospodarstvo i onemogućuje napredak.

6. Budućnost gospodarskog razvoja

Ciljeve koje želimo postići uvijek je dobro staviti u formalizirane okvire; unutar određene strategije iskazati što se želi postići i u kojem razdoblju te na taj način pratiti postignuto. Izrada Nacionalne populacijske politike⁸ je stavljanje problema i ciljeva unutar takvih okvira.

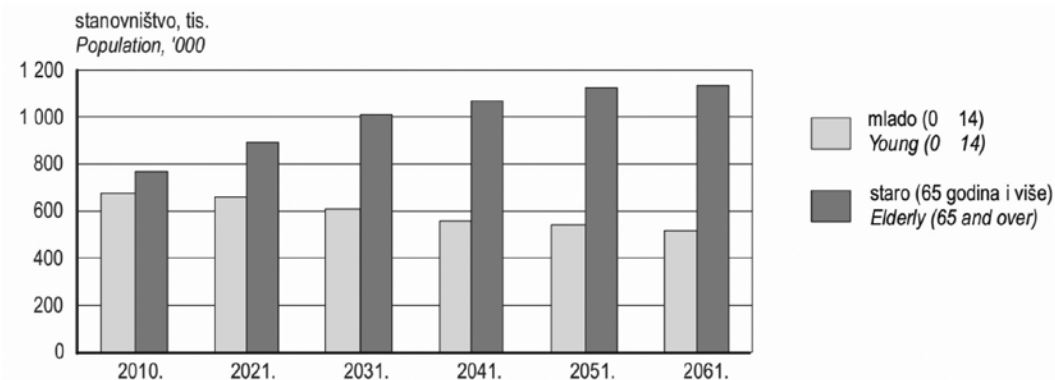
Populacijska politika trenutačno je u Republici Hrvatskoj problem društva. Ona može imati različita polazna stanja i različite ciljeve pa tako nije ista u svim zemljama. Da bi se donijela adekvatna populacijska politika nužno je istražiti prošlost, biti svjestan trenutačnog stanja i na osnovi toga utvrditi kako će to izgledati u budućnosti. Upravo to upućuje na dugoročnost demografskih čimbenika, što omogućuje projek-

ciju budućega demografskog stanja. Sve to je iznimno važno kako bi znali u kojem smjeru graditi populacijsku politiku. Hoće li podupirati natalitet ili ne?! S obzirom na trenutačnu situaciju u našem društvu, ali i prošlost, što se prikazuje ovim radom, koje obilježava depopulacija, potrebno je poticati pronatalitetnu politiku. Da bi se stvorila klima u društvu u kojoj će obitelj biti zadovoljna i zbrinuta, nužno je raditi na rastu društveno-ekonomskog razvoja. To znači da je nužna materijalna osnova koju društvo omogućuje obiteljima kako bi one mogle rasti.

Populacijska politika korespondira životnom standardu države na koju se odnosi. Istraživanja pokazuju veliki raskorak između željenog i ostvarenog broja djece. Prosječno željeni broj djece po ispitanici iznosio je 2,7, a stvarno rođenih je bilo 1,28, što pokazuje nesklad između želja i mogućnosti. U Hrvatskoj bi bilo puno više djece da su uvjeti života bolji.⁹

Rješenje problema migracija nalazi se u povećanju zaposlenosti jer velik broj unutarnjih i vanjskih migracija događa se upravo zbog potrage za poslom. Problem depopulacije je problem cjelokupnog društva, ali ga treba rješavati na manjim lokalnim i regionalnim razinama. Svaka od njih ima specifične probleme. Neravnomjerna naseljenost unutar granica Hrvatske ukazuje na neravnomjeren gospodarski razvoj regija te izostanak sustavnog planiranja naseljavanja. Po gustoći naseljenosti Republika Hrvatska spada u skupinu rijetko naseljenih zemalja sa oko 78 stanovnika po km². Ako uzmemo projekciju jednog segmenta starosne strukture, primjerice projekciju starosne strukture radnoga kontingenta stanovništva za sljedeću godinu, ili za sljedećih pet do deset godina, vidjet ćemo da je tu prisutan izvjesni demografski determinizam, tj. da su promjene dotične strukture određene primarno ranijim kretanjem demografskih varijabli: nataliteta i mortaliteta. No i tu je implicite sadržan utjecaj gospodarsko-društvenih čimbenika koji su ranijih desetljeća djelovali na prirodno kretanje stanovništva i na migracijska kretanja.¹⁰ Projekcije budućih promjena stanovništva nužne su kako bi se mogli donositi pravovaljani planovi i ciljevi populacijske politike.

Grafikon 2. Projekcije kretanja ukupnog broja mladog i starog stanovništva Republike Hrvatske od 2010. do 2061.

Izvor: http://www.dzs.hr/Hrv_Eng/Projections/projekcije_stanovnistva_2010-2061.pdf (18.07.2012)¹¹

7. Zaključak

Varijanta srednjeg fertiliteta sa srednjom migracijom (grafikon 2)¹² pokazuje kako brojnost starog stanovništva i u budućnosti ima rastući smjer kretanja za razliku od broja rođenih koji kontinuirano opada. Osim trenutačnih mjera populacijske politike nužno je uvesti i neke dodatne mjere. To se, prije svega, odnosi na kapacitete smještaja djece u jaslice i promicanje pozitivne diskriminacije zaposlenih žena s malom djecom. Hipoteza o imigracijama polazi od toga da će se u širem okružju oko Hrvatske zadržati sadašnji odnos između država prema stupnju gospodarske razvijenosti.¹³ Imigracija će se i dalje najviše odnositi na Bosnu i Hercegovinu, prostor jugoistočne Europe. Osim promjena unutar populacijske politike u smislu materijalnog podupiranja rasta brojnosti djece unutar obitelji, nužno je raditi na cjelokupnom društveno-ekonomskom razvitku.

Analizirani su relevantni čimbenici za demografski i gospodarski razvitak. Društveno-ekonomski razvoj mora započeti od lokalne i regionalne samouprave. Svako urbano i ruralno područje u Republici Hrvatskoj mora voditi adekvatnu razvojnu politiku, jačati svoje snage i potencijale, a slabosti pretvoriti u prednosti. Na taj bi se način smanjilo iseljavanje iz brdsko-planinskih, ruralnih i otočkih prostora koji su najrjeđe naseljeni. Razlog ostanka stanovništva usko je povezan i s dostupnošću zdravstvene zaštite, obrazovnih institucija, administracije i prometnom povezanosti. Sve su to ključni čimbenici razvoja određenoga prostora. Ukoliko se to sve osigura, obitelji neće imati potrebu za iseljavanjem i takva mjesta će postati poželjna za život i razvoj. Mlade će obitelji nastanjivati takva područja, će doći do porasta nataliteta. S druge strane to će postati mjesto gospodarskoga razvoja. Potrebno je dakle postaviti jasne i realne ciljeve koji će se moći ostvariti kroz jedno izvjesno vrijeme, a sve u svrhu dugoročnoga smanjenja negativne depopulacije stanovništva. Ulažući u ljudske resurse, ulažemo u budućnost, kako demografsku, tako i ekonomsku.

6 Wertheimer – Baletić, A.: Stanovništvo i razvoj, Mate, Zagreb, 1999., str. 9.

7 Akrap, A.: Činitelji demografskih kretanja u Republici Hrvatskoj, državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži, Zagreb, str. 39.

8 Nacionalna populacijska politika donesena je 24. studenoga 2006 na temelju članka 80. Ustava Republike Hrvatske

9 G. Črpić, K. Koračević: Stavovi hrvatskih građana prema djeci, u: Bogoslovska smotra 70 (2000), br. 2, str. 345.

10 Wertheimer – Baletić, A.: Stanovništvo i razvoj, Mate, Zagreb, 1999., str. 529

11 Rezultati projekcije usporedivi su s podacima demografskih projekcija zemalja Europske unije.

12 Osim srednje varijante (hipoteze), postoji i visoka koja je najoptimističnija, ali ostvariva i niska koja je manje optimistična od srednje varijante prema Grizelj M., Akrap A.

13 Grizelj, M., Akrap, A.: Projekcija stanovništva Republike Hrvatske: 2010. - 2061., Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, Zagreb, 2011, str. 31.

LITERATURA:

1. Akrap, A. (2003), „Činitelji demografskih kretanja u Republici Hrvatskoj“, Zagreb, Državni zavod za zaštitu obitelji, materinstva i mladeži
2. Gelo, J., Akrap, A., Čipin, I., (2005.) „Temeljne značajke demografskog razvoja Hrvatske (bilanca 20. stoljeća)“, Zagreb, Ministarstvo obitelji, branitelja i međugeneracijske solidarnosti
3. Grizelj, M., Akrap, A. (2006), „Projekcija stanovništva Republike Hrvatske: 2004. – 2051., Zagreb, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske
4. Grizelj, M., Akrap, A. (2011), „Projekcija stanovništva Republike Hrvatske: 2010. – 2061., Zagreb, Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske
5. Pavletić, V. (2002), „Hrvatska demografska i demostreška drama“, Zagreb
6. Simon, J., (1986) „Theory of Population and Economic Growth, Basil Blackwell, Oxford
7. *The Future of Europe's Population, A Scenario Appraisal* (R. Kliquet, edited), Strasbourg, 1993
8. Wertheimer – Baletić, A. (1999), „Stanovništvo i razvoj“, Zagreb, Mate

Članci:

1. Prof. dr. sc. Šime Đodan: „Međuodnos ekonomskog i demografskog siromašenja Hrvatske“
2. Prof. dr. sc.: Vladimir Veselica: „Ocjena stanja i perspektiva hrvatskog gospodarstva“
3. Akademik Alica Wertheimer – Baletić: „Dugoročni demografski procesi u Hrvatskoj u svjetlu popisa stanovništva 2001. godine“
4. Jakša Puljiz: „Gospodarski razvoj“
5. Gordana Črpić, Karlo Koračević: „Stavovi hrvatskih građana prema djeci“

Internet izvori:

1. www.dzs.hr (12.07.2012, 15.07.2012, 17.07.2012)

Dr. sc. Maja Lamza Maronić
Ivana Tokić, mag. oec.

THE IMPACT OF DEMOGRAPHIC FACTORS ON SOCIAL AND ECONOMIC DEVELOPMENT OF CROATIA

ABSTRACT

Demographic factors are relevant factors that define the direction of social and economic development. This paper aims to specifically analyze the impact of both natural change and migration as demographic indicators of development. This impact will be monitored by means of an unemployment rate that will be spread over population groups, depending on their share in the total unemployment rate. The condition of the working age population is the key to further development. An analysis of young generations that have just reached the working age group was observed in relation to the share of population approaching the end of their working lives. In this way the future impact of demographic factors on the social and economic development of Croatia is clearly visible.

Keywords: demographic factors, social and economic development, population groups, migrations, total population change